

Szilassy Eszter

Felsőoktatási anyanyelvi versenyek az új évezredben

Bevezetés

„Az anyanyelvi versenyek népszerűek mind a magyartanárok, mind az ifjúság körében. Hasznát abban látják, hogy tudatosít bizonyos követelményeket, hogy valódi teljesítményt mér, és hogy jutalmaz meg ösztönöz. [...] Egy emberöltő tanulságait hasznosítva bizakodva nézhetünk az anyanyelvi versenyek jövője elé” – írta Kováts Dániel 2002-ben (Kováts 2002: 31). Éppen ebben az évben kaptam akkori munkahelyemen, a Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszékén azt a megtisztelő feladatot, hogy intézményünkben megszervezzem a felsőoktatási anyanyelvi versenyek helyi fordulóit, és a győzteseket felkészítsem az országos megmérettetésre. Így éveken át módomban állt figyelemmel kísérni a pedagógusjelöltek Kazinczy Ferenc Szép magyar beszéd versenyét és Nagy J. Béla helyesírási versenyét, valamint az országos anyanyelv-tanítási versenyt. Távolabbról követhettem a felsőoktatásban tanulók számára meghirdetett Országos Kossuth Lajos szónokversenyt is – ebben csupán helyi szervezőként működtem közre; a debreceni versenyzők felkészítő tanára Szikszainé Nagy Irma volt.

A két nagy múltú és a két fiatalabb – de immár évtizedes múltra visszatekintő, s gyorsan hagyományt teremtő – verseny más-más területét érinti a magyar nyelv és irodalom szakos tanárjelöltek munkájának, így más-más módon segíti a tanári pályára való felkészülésüket. Ám e versengéseknek több közös jellemzője is van. Mindegyikre érvényes Antalné Szabó Ágnes megállapítása: „Az anyanyelvi versenyek [...] a társadalmi kommunikáció értékmegőrző és értékteremtő formái [...] a szóbeli és az írásbeli kommunikációs készség fejlesztését, az anyanyelvi nevelés jövőjét szolgálják” (Antalné 2003: 350). Nem csupán versenyek, hanem tudományos-szakmai fórumok is, amelyeken a résztvevők rendkívül tanulságos, színvonalas előadásokat hallgatva képezhetik magukat. Sőt mivel az elhangzottak nyomtatásban – nem egy verseny esetében: önálló kötetben – is megjelennek, nem csak a helyszínen jelen lévőkhöz jutnak el. Emellett a versenyzők – és még a felkészítő tanárok is – a különböző versenyfeladatok megoldásának megismerésekor egymástól is tanulhatnak.

Fontos motiváló, illetve utánpótlás-nevelő funkciót is betöltenek ezek a rendezvények. Az egyik versenyen való eredményes szereplés – vagy csupán az ott szerzett sok kellemes élmény – arra készítheti a hallgatót, hogy egy másikon is induljon. Az is előfordul, hogy a részvétel megerősíti a tanárjelöltet abban: érdemes a tanári pályát választania, az anyanyelvi nevelésben tevékenyen közreműködnie. Nemegyszer megtörténik, hogy egy-egy sikeres résztvevő, a versenyek hajdani díjazottja néhány év után előadóként vagy zsűritagként tér vissza ugyanarra a versenyre.

Végül, de nem utolsósorban: ezek a versenyek kapcsolatot teremtenek az ország – sőt a magyar nyelvterület – különböző részein élő egyetemi hallgatók, tanárjelöltek, illetőleg egyetemi és főiskolai oktatók között. Módot adnak a közvetlen, kötetlen tudományos-szakmai tapasztalatcserére, valamint lehetőséget kínálnak egymás megismerésére, esetleg szakmai kapcsolatok, avagy barátságok kialakítására.

Mindezek miatt érdemes visszatekintnünk a XXI. század első évtizedének felsőoktatási anyanyelvi versenyeire. A továbbiakban – a bemutatásban a versenyek „életkora” szerint haladva – röviden jellemzem ezeket a rangos eseményeket.

A pedagógusjelöltek Kazinczy Ferenc Szép magyar beszéd versenye

„Talán túlzás nélkül állíthatjuk, hogy a Szép magyar beszéd verseny országos döntőjének résztvevői a megszólalás mesterei, vagy a későbbiekben ennek a mesterségnek a legjobb átadói lesznek” (Minya 2003: 16).

Valószínűleg a legrégebbi, legnagyobb múltra visszatekintő anyanyelvi verseny ez; hiszen Kodály Zoltán felhívása nyomán már 1939-ben, 1940-ben és 1941-ben is rendeztek kiejtési versenyt a budapesti egyetemen. Ezt a kezdeményezést újíttotta meg később Péchy Blanka: a színművészek, a rádió- és tévés szereplők szép magyar beszédre ösztönzésén kívül fontosnak tartotta, hogy ugyanerre buzdítsa a magyar tanulóifjúságot is. 1965-ben hirdették meg első ízben a szép magyar beszéd versenyét középiskolásoknak. A pedagógushallgatók először 1973-ban Pécsen vehettek részt a megmérettetésen; azóta a verseny évről évre különböző helyszíneken, más-más felsőoktatási intézményben zajlik. A tavalyi év jelentős változást hozott: a tanárjelöltek mellett immár teológus és joghallgatók is versenybe szállhattak; a jövőben esetleg továbbra is számíthatunk más felsőoktatási intézmények diákjaira.

A versenyzők feladata egy szabadon választott – így általuk már jól ismert, gyakorolható – és egy kötelező szöveg felolvasása. A versenyen alapkövetelmény az értő és értető (tehát nem „színészes-színpadias”) megszólaltatás. A zsűri pontozza a hangképzés tisztaságát, a mondatfonetikai eszközök alkalmazását, a szöveg értő és értető tolmácsolását.

Az elmúlt évtizedben a verseny házigazdái között szerepelt a Pécsi Tudományegyetem Illyés Gyula Főiskolai Kara; az ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolai Kara; a Pázmány Péter Katolikus Egyetem; a Debreceni Egyetem; a veszprémi Pannon Egyetem; az esztergomi Vitéz János Római Katolikus Tanítóképző Főiskola; a szombathelyi Nyugat-magyarországi Egyetem Savaria Egyetemi Központja; a Kecskeméti Főiskola Tanítóképző Főiskolai Kara és az egri Eszterházy Károly Főiskola.

A Kazinczy-verseny zsűrijének elnöki tisztét jó néhány éve – 2004 óta – Gósy Mária tanszékvezető egyetemi tanár tölti be. Előtte elnökölt még – többek között – Bolla Kálmán egyetemi tanár; Kováts Dániel Kazinczy-díjas főiskolai tanár és Wacha Imre Kazinczy-díjas főiskolai docens. A zsűri tagjai rangos magyar felsőoktatási intézmények oktatói, az ország különböző egyetemeiről, főiskoláiról. A zsűri munkájában az elmúlt évtizedben részt vett például: Eőry Vilma, Hegedűs Attila, Hoffmann István, Markó Alexandra, Nyirkos István, Pelczéder Katalin, Rozgonyiné Molnár Emma, Steklács János, Vargáné Raisz Rózsa. Olykor – nem tanár – hivatásos beszélők is zsűriztek, például Bordy András (Kazinczy-díjas bemondó, Magyar Rádió), Havas Judit (irodalomtörténész, előadóművész), Süveges Gergő (Magyar Televízió). A rendezvényeken természetesen jelen voltak a szervező intézmény vezetői, illetve a versenyt támogató Oktatási Minisztérium egy-egy képviselője is. A versenyeken általában 30–40 között mozgott a résztvevők száma (volt olyan év, amikor 46 versenyző volt) – ők az ország, illetve a magyar nyelvterület különböző pedagógusképző intézményeiből érkeztek.

A Kazinczy-versenyeket nemegyszer színesítették szórakoztató, a résztvevők számára kikapcsolódást nyújtó rendezvények is. Nem csupán a beszélgetésekre is alkalmat nyújtó kiváló étkezések, esetleg fogadások adtak lehetőséget a „lazításra”, hanem kulturális-szabadidős programok is. Szekszárdon például városnézés, pincelátogatás és borkóstolás után élő zenés mulatságon vehettek részt a még nem túlságosan fáradt

jelenlévők. Budapesten 2003-ban dzsesszkoncert várta az érdeklődőket. A Pázmány Péter Katolikus Egyetem népzenei koncerttel kedveskedett a versenyre ellátogatóknak.

A szép magyar beszéd versenyén nemcsak a tanárjelöltek felolvasásai hallgathatók meg, hanem különféle tudományos előadások is. Néhány példa, a teljesség igénye nélkül: 2003-ban Deme László beszélt a szöveg visszahangosításáról, pontosabban az írásjelek szerepéről és fontosságáról, illetve időnkénti hiányáról – cáfolva azt a még mindig élő babonát, amely szerint „vesszőnél felvisszük a hangsúlyt”. Debrecenben Pusztai Ferenc, Imre Angéla és Markó Alexandra tartott előadást. Veszprémben Adamikné Jászó Anna *A főiskolai hallgatók beszédéről*, Bóna Judit *A beszédtempóról*, Rozgonyiné Molnár Emma *A beszédtechnika tanításáról*, Imre Angéla *A hangsúlyészlelés és a helyes hangsúly* témájáról tájékoztatta az érdeklődőket; Jancsó Miklós pedig a beszédtechnika oktatásának az erdélyi magyar felsőoktatásbeli történetét tárta fel. De hallhattunk érdekességeket a gögicséléstől a spontán beszédig tartó folyamatról Gósy Máriától, a nők és a férfiak spontán beszédének különbségeiről Horváth Viktóriától – és még számos egyéb témáról.

Tanulságosak azok a fejlődési tendenciák, amelyek a korábbi versenyekhez képest jelentkeztek. Egyfelől: megváltoztak, illetve tisztázódtak a szövegválasztás szempontjai. Felszabadítóan és megtermékenyítően hatott „a versenyfelhívásnak azon módosítása, miszerint a magyar széppróza is képviseltetheti magát” (Minya 1999). Így minden versenyzőnek lehetősége van rá, hogy saját ízléséhez és egyéniségéhez illő szöveget válasszon. Ez is hozzájárul ahhoz, hogy a résztvevők egyre inkább képesek arra, hogy személyiségükkel is hatást keltsenek, megnyerjék a közönség rokonszenvét. Másfelől: az utóbbi években viszont mind több hallgatónak sikerül a teljes szöveg értő és értető megszólaltatása.

A pedagógusjelöltek Nagy J. Béla országos helyesírási versenye

„Logika, grammatika, nyelvtörténet, az írás iránti felelősségérzet szükségeltetik a jó helyesíráshoz. De mindezekon felül a *tudom, hogy nem tudom* alázata (?), szerénysége (?)” (Bencédy 2007: 234).

Ezt a versenyt Pásztor Emil tanár úr kezdeményezésére 1987 óta szervezi és rendezi meg az egri Eszterházy Károly Főiskola. A verseny az évek során egyre szélesebb körű és rangosabb rendezvénné vált. Az 1990-es évektől a határon túli felsőoktatási intézmények diákjai is részt vehetnek a versengésben. Szakmai konferencia kapcsolódott hozzá, amelynek anyaga időről időre kötetekben jelenik meg. 2002-ben a szervezők létrehozták a Nagy J. Béla-emlékplakettet; ezzel a díjjal a versenyért, illetve általában a magyar helyesírást különösen sokat munkálkodó szakembereket tüntetik ki. A díjat első ízben Fábián Pál és Pásztor Emil kapta; a versenyfeladatokat hosszú időn át összeállító T. Urbán Ilona posztumusz kitüntetését lánya vette át (sajnos azóta a másik két tudós sincs már közöttünk). A díjazottak között volt a későbbi években például Antalné Szabó Ágnes, Bozsik Gabriella, Fercsik Erzsébet, Hangay Zoltán, Keszler Borbála és Laczkó Krisztina.

A versenyzőknek a döntőn a tollbamondás megírása után két részből álló helyesírási feladatlapot kell kitölteniük. A tollbamondás és a feladatlap felöleli a magyar helyesírás legnehezebbnek tartott kérdéseit. A helyes megoldáshoz a hallgatóknak jól kell ismerniük a tulajdonnevek és a belőlük képzett melléknevek írásának a módját; a magán- és a mássalhangzók időtartamának megfelelő jelölését; a *j-ly* betűpár helyes használatát; az egybe- és a különírás, valamint az elválasztás problémáit – általában: helyesírásunk minden fontos szabályát. A tollbamondásokban és a feladatlapokon mind nagyobb számban szerepelnek az új évezred új fogalmai, szavai. Az ötletes tollbamondásszövegek és feladatlapok megalkotója az elmúlt tíz évben többnyire Kardos Tamás, az MTA Nyelvtudományi Intézete nyelvművelő osztályának tudományos kutatója volt.

1. kép

A helyesírási verseny résztvevői 2008-ban

A megoldások értékelésében a helyesírás neves szakemberei, többek között az MTA Magyar Nyelvi Bizottságának elnöke és tagjai vesznek részt. Az elmúlt évtizedben a bírálóbizottság vezetőjének posztján két elismert tudós váltotta egymást: Keszler Borbála, a nyelvtudomány doktora, az MTA Magyar Nyelvi Bizottságának elnöke, illetve Balázs Géza, tanszékvezető egyetemi tanár, az MTA Magyar Nyelvi Bizottságának titkára. A zsűri tagjai között szerepelt többek között Bozsik Gabriella (egyben a verseny titkára és fő szervezője), Hangay Zoltán, Kádár Edit, Laczkó Krisztina, Nagy Katalin, Pásztor Emil és Zimányi Árpád (a fogadó főiskola tanszékvezetője, az elmúlt két évben ő állított össze versenyfeladatsort).

A szervezők a versenydrukk enyhítéséről is gondoskodnak. A bírálók, a kísérő felkészítő tanárok és a versenyzők kellemes szálláshelyen pihenhetik ki a fáradalmaikat, hangulatos étteremben étkezhetnek és beszélgethetnek. Amíg a zsűri döntése megszületik, a vendégek városnéző körúton vehetnek részt.

Ez a rendezvény tehát nemcsak verseny, hanem konferencia is. A bírálóbizottság elnökei és tagjai általában előadóként is szerepeltek; de számos más neves kutató tartott itt előadást az elmúlt tíz évben, így – a teljesség igénye nélkül – például: Bódi Zoltán, Cs. Nagy Lajos, Fábián Pál, Fercsik Erzsébet, H. Tóth István, Ryzhukhina Galina, Vörös Ferenc. Az előadások között voltak átfogó jellegűek és egy-egy érdekes részterületet érintők. Többször hallhattunk például a készülő, 12. kiadású akadémiai helyesírási szabályzatról (Keszler Borbálától) vagy a helyesírás elméleti kérdéseit érintő problémákról (Laczkó Krisztinától) – ugyanakkor megismerhettük a csillag- és bolygónevek helyesírási nehézségeit vagy épp a szlovákiai magyar nyelvű sajtóban előforduló tulajdonnevek írásának sajátos eseteit (Kozma Judit, illetve Misad Katalin előadásában).

2. kép

Keszler Borbála előadása a 2009. évi helyesírási versenyen

A konferenciákon elhangzottakat – és a versenyfeladatokat – az Eszterházy Károly Főiskola könyvben is közreadja. Az elmúlt tíz évben megjelent köteteket Bozsik Gabriella és V. Raisz Rózsa szerkesztette; címük: *Helyesírás és tanárképzés* (2000), *Helyesírásunk időszzerű kérdései a 20. század kezdetén* (2001–2002), *Korjelző változások – megoldandó írásmódok* (2003–2004), *Két évtized a helyesírásért* (2005–2007; e kötet szerkesztője Bozsik Gabriella). 2007-ben egy válogatás is megjelent az eddigi kiadványok anyagából, Bozsik Gabriella, Eöry Vilma és V. Raisz Rózsa szerkesztésében, *Hagyomány és újítás a helyesírásban* címmel.

A verseny hatásáról tanúskodik, hogy a valamikori helyezettnek közül többen később maguk is a helyesírás elméleti kutatóivá, tudósaivá, szakembereivé váltak. Mártonfi Attila, az Osiris Kiadó *Helyesírás* című kötetének egyik szerzője 1997-ben nyerte meg az országos versenyt. A korábbi helyezettnek – Biró János, Dobsonyi Sándor, Veszelszki Ágnes, Kozma Judit – immár előadóként, sőt néhányan felkészítő tanárként tértek vissza Egerbe.

Az Országos Kossuth Lajos szónokverseny és retorikai konferencia

„Az egyetemek és főiskolák által képzett hallgatók szakmai felkészültségét számtalanszor rontja el a nem kifejező beszédmód, a hatástalan, sikerületlen megszólalás. [...] A retorika időközben új szempontokat nyerve visszakért a közélet gyakorlatába, a képzés folyamatába. Szükség volt tehát arra a lehetőségre, amelyen ki lehet próbálni mindazt, ami célkitűzésként valamennyiünk elhatározásai között ott van: a sikerült, magabiztos, tartalmas és hiteles beszéd gyakorlatát” (Aczél 2000).

1999-ben ezzel a célkitűzéssel hirdették meg az első Kossuth-szónokversenyt a felsőoktatási intézmények hallgatói számára. A versenyt az ELTE Tanárképző Főiskolai Karának Magyar Nyelvészeti Tanszéke rendezte, fő szervezői Adamikné Jászó Anna és Aczél Petra voltak. A kezdeményezőhöz hagyományteremtő szándéka megvalósult: a tavalyi versengés immár a tizenegyedik volt a sorban. A szervezés feladatát az időközben megszűnt főiskolai tanszék helyett az ELTE BTK Mai Magyar Nyelvi Tanszéke vette át. A rendezvény támogatói között az évek során ott volt többek között az ELTE Rectori Hivatala és Hallgatói Önkormányzata, az Oktatási Minisztérium, az Anyanyelvpolók Szövetsége és a Magyar Nyelvtudományi Társaság. A verseny főszervezője, Adamikné Jászó Anna munkájáért 2008-ban átvethette az Év Nyelvművelője díjat.

A magyarországi és a határon túli felsőoktatási intézményekből érkező ifjú szónokoknak két feladatot kell megoldaniuk: egy előre elkészített (maximum hatperces), illetve egy rögtönzött (maximum háromperces) beszéddel is bizonyítaniuk kell képességeiket. Az előre elkészített beszéd egy-egy gondolatébresztő idézet köré épül. Néhány példa az elmúlt évekből: „Ment-e / A könyvek által a világ elébb?” (Vörösmarty M.); „Változik a világ: gyengül, ami erős, / És erős lesz, ami gyenge volt azelőtt” (Arany J.); „Csendesesen, feltűnés nélkül halt meg a magánügy, a világ egyre növekvő robaja közben” (Bálint Gy.). A rögtönzési feladatokban az eddigi versenyeken szereplő választható témák rendkívül inspirálók voltak. Ismét csak egy kis ízelítő, a teljesség igénye nélkül: „Hogy nyomják a valóságshowdert?!”, „Szinglinek érzem, oh, Ádám, magam – Az új nőideál?”, „Celebek harmincadjára kerültünk?” A pontozáskor nagy hangsúlyt kap az anyaggyűjtés mélysége, a szöveg tartalma, a szöveg előadásának minősége, az előadó magatartása, a kifejezés eszköz- és formátára.

Az eddig bemutatott versenyekhez hasonlóan az értékelést itt is nagynevű szakértők végzik. Az első verseny zsűrielnöke Bánffy György színművész volt; a további versenyeken Grétsy László professzor úr vette át ezt a tiszteket; és ha a versenyzők nagy száma miatt a kötelező beszédek meghallgatására két zsűrit is létre kell hozni, a másodikban Balázs Géza elnököl. A zsűri munkájában az elmúlt évtizedben részt vett többek között Aczél Petra, Bolonyai Gábor, Dobos Krisztina, Horváth Zsuzsanna, Koltói Ádám, Szatmári Gábor. Az értékelőket titkárként a verseny egykori nyertesei, Bóna Judit és Dudás Róbert Gyula segítették.

A rendezvény teljes neve is megmutatja az évről évre folytatódó komoly tudományos munkát. A konferencia átfogó címe: *A retorika a társadalomban – a társadalom a retorikában*; de ezen belül minden évben egy-egy adott témához kapcsolódnak az előadások. Így esett már szó a szónoki beszéd részeiről és a beszédformákról; a klasszikus és a modern retorikai bizonyításról; a szónoki beszéd kidolgozásáról; a szóképekről, a prózaritmusról és az előadásmódról stb.. Előadást tartott többek között Adamik Tamás, Aczél Petra, Balázs Géza, Bencze Lóránt, Benczik Vilmos, Bóna Judit (ismét egy kutatóként visszatérő egykori győztes), Grétsy László, Kemény Gábor, Szathmári István, Wacha Imre – és még sorolhatnánk a neveket. A konferenciák anyaga Adamikné Jászó Anna és Aczél Petra szerkesztésében *A régi új retorika* című sorozatban jelenik meg évről évre. A könyvekben a tudományos előadások mellett közreadják az ifjú szónokok alkotásait is: az adott év versenyének legjobb beszédeit és azok elemzéseit. Így a sorozat kötetei kiválóan felhasználhatók a retorika oktatásában is.

Az országos felsőoktatási szónokverseny sikerét és eredményességét világosan jelzi egyfelől a résztvevők (általában több mint 50 versenyző van évente) és az érdeklődők nagy száma. Másfelől pedig a kiosztott díjak; a versenyeken ugyanis nemcsak első, második, harmadik helyezett van, hanem közönségdíjasok és különdíjasok is. Az évek során mind több intézmény, szervezet ajánlott fel díjakat; így például a Magyar Asszonyok Szövetsége, a Rákóczi Szövetség, a Bárczi Géza Alapítvány, a Magyar Rádió és a Magyar Média Iskola. És ezek a díjak évről évre mind gazdára találnak.

Az országos anyanyelv-tanítási verseny

„Résztevéőként és szervezőként mindannyian hiszünk az anyanyelvi nevelés hagyományőrző és kultúrateremtő szerepében” (Antalné 2003: 354).

Az ELTE Mai Magyar Nyelvi Tanszéke megalapításának 30. évfordulóját ünnevelte 2000-ben – többek között egy országos tanítási versennyel. Idén pedig immár a jubileumi, 10. országos anyanyelv-tanítási versenyre kerülhetett sor. A különféle felsőoktatási intézmények által megrendezett vándorverseny védnökségét a 2002-ben megalakult Szemere Gyula anyanyelv-pedagógiai kutatócsoport vállalta. A szervezésben természetesen részt vállaltak a szervező intézmények, városok (gyakorló) közép-, illetve általános iskolái is. A tanítási verseny az eltelt évek során számíthatott az Oktatási Minisztérium, több (tan)könyvkiadó, illetve egyéb szervezetek, valamint a házigazda intézmények támogatására.

3. kép

A 10. országos anyanyelv-tanítási verseny helyszíne: az ELTE BTK Szakmódszertani Központja

A tanárjelöltek feladata egy-egy eredményes általános iskolai, illetőleg középiskolai anyanyelvi óra megtartása (a főiskolai hallgatóké az előbbi, az egyetemistáké az utóbbi). 2009 óta a tanárképzés rendszerének átalakulása miatt már csak egyetemistáknak hirdetik meg a tanítási versenyt, így a háromnapos rendezvény kétnapos versennyé alakult át.

Az versenytanítások témakörét a Szemere Gyula Anyanyelv-pedagógiai kutatócsoport jelöli ki. Az anyanyelvi nevelés hagyományainak megfelelő, illetve új feladataihoz igazodó, változatos témák sora a következő volt 2000 és 2010 között (Antalné 2008):

Időpont	A szervező intézmény	Helyszín	A verseny témaköre
2000–2001	Eötvös Loránd Tudományegyetem	Budapest	Az írásbeli szövegtípusok tanítása
2001–2002	Debreceni Egyetem	Debrecen	A szövegtani ismeretek tanítása
2002–2003	Berzsényi Dániel Tanárképző Főiskola	Szombathely	A kommunikáció fejlesztése
2003–2004	Nyíregyházi Főiskola	Nyíregyháza	A grammatika tanítása
2004–2005	Károli Gáspár Református Egyetem	Budapest	A szövegértés fejlesztése
2005–2006	Szegedi Tudományegyetem	Szeged	A fogalmazás tanítása
2006–2007	Eszterházy Károli Főiskola	Eger	A helyesírás tanítása
2007–2008	Veszprémi Egyetem	Pápa	Az érvelés fejlesztése
2008–2009	Miskolci Egyetem	Miskolc	A nyelvjátások tanítása
2009–2010	Eötvös Loránd Tudományegyetem	Budapest	A sajtóműfajok tanítása

A tanárjelöltek teljesítményének értékelésekor az egyik fő szempont az, hogy hogyan dolgozzák fel a kiválasztott témakört; miképpen építik fel, szervezik meg órájukat kitűzött céljuk érdekében. De fontos annak megfigyelése is, hogy mennyire képesek rögtönözni: az adott helyzethez, a tanítványok képességeihez alkalmazkodni – akár eredeti óratervezetüktől eltérni. Nagy súllyal esik latba a leendő tanárok kommunikációs képessége, a diákokra való odafigyelés készsége. A verseny pontozólapja az évek gyakorlata során kristályosodott ki; fő szempontjai az alábbiak: az óra eredményessége, a tanárjelölt tanítási képessége és szakmai felkészültsége, az óra didaktikai színvonala.

A zsűri tagjai mindenkor a hallgatókat a versenyre felkészítő oktatók és szakvezető tanárok (a már említett intézményekből). A zsűri elnöke éveken át Benkes Zsuzsa főiskolai tanár, egykori országos tantárgyi felelős volt. Az utóbbi néhány esztendőben a házigazda intézmény kér fel egy-egy független szakembert a zsűrielnöki feladatok ellátására.

Ehhez a tanítási versenyhez ugyan nem kapcsolódik konferencia, de a házigazdák minden versenyen szerveznek szakmai előadást vagy szakmai fórumot a tanárképzést érintő aktuális kérdésekről. A versengésen is komoly szakmai munka folyik. A kézhez kapott óratervezetek, a versenytanítások megtekintése és főleg értékelése, minden résztvevő – a tanárok és a tanárjelöltek – számára is rendkívül tanulságos. A szakmai megbeszélések nemegyszer a szálláshelyeken, illetve a vacsorákon is folytatódnak.

Az országos anyanyelv-tanítási versenyen öröndetes módon váltak mind ismertebbé, a tanárjelöltek számára egyre természetesebbé az új oktatási technológiák és a korszerű tanítási módszerek. Évről évre több hallgató alkalmazta a kooperatív tanulás technikáit, sokan használták az interaktív táblát. Azt, hogy ez a verseny sikeres szakmai továbbképző műhely, itt is bizonyítják a „visszatérések”. Paksi László, az egri verseny különdíjasa Miskolcon már felkészítőként, zsűritagként vett részt a versenyen. A 2008-as győztes, Gonda Zsuzsa a 2009. évi OTDK tantárgy-pedagógiai és oktatástechnológiai szekciójának anyanyelv-pedagógiai tagozatán ért el első helyezést. És mi jelezhetné jobban a versengések sikerét, mint a vendégül látó iskolák

kis- és nagydiákjainak szájából évről évre – és nem is egyszer – elhangzó óhaj: „Bárcsak több ilyen nyelvtanóránk lehetne!” Ha az anyanyelv-tanítási versenyek hasonló színvonalon és fejlődéssel folytatódnak, bizvást ígérhetjük a gyerekeknek: „Lesz!”

4. kép

A 2010. évi versenyen az interaktív táblát minden versenyző használta

Összegzés

A felsőoktatási anyanyelvi versenyek utóbbi tíz évének áttekintése meggyőzően bizonyította az írásom elején szereplő, bevezető gondolatot. A tehetséggondozást is felvállaló felsőoktatási anyanyelvi versenyek nemcsak értékörző, értékátadó, hanem értékteremtő események is. Fontos mindent megtennünk azért, hogy még sokáig szolgálhassák az anyanyelvi kultúra hagyományainak megőrzését és a pedagógusképzés fejlesztését.

Irodalom

- Aczél Petra 2000. Kossuth retorikai konferencia és szónokverseny. 1999 november 12–13. *Magyar Nyelvőr*. <http://nyelvor.c3.hu/period/1243/124320.htm> (2010. május 30.)
- Antalné Szabó Ágnes 2003. A szavak súlya. Értékmegőrzés és értékteremtés az anyanyelvi versenyeken. *Magyar Nyelvőr*. 350–354. <http://nyelvor.c3.hu/period/1273/127316.pdf> (2010. május 30.)
- Antalné Szabó Ágnes 2008. A Szemere Gyula anyanyelv-pedagógiai kutatócsoport hat éve a pedagógusképzés és az anyanyelvi nevelés szolgálatában. *Anyanyelv-pedagógia* 2. <https://doi.org/10.21030/anyp.2008.2.14>
- Bencédy József 2007. Megtanulható, megtanítható-e a helyesírás? In: Bozsik Gabriella – Eöry Vilma – V. Raisz Rózsa (szerk) *Hagyomány és újítás a helyesírásban. Válogatás a Nagy J. Béla országos helyesírási verseny kötetének anyagából*. EKF Líceum Kiadó. Eger. 225–234.
- Kováts Dániel 2002. Anyanyelvi versenyek a beszédművelés szolgálatában. *Magyartanítás* 1: 28–32.
- Minya Károly 1999. Pedagógusjelöltek Kazinczy-versenye Budapesten. *Magyar Nyelvőr*. <http://nyelvor.c3.hu/period/1233/123313.htm> (2010. május 30.)
- Minya Károly 2003. Szép magyar beszéd. *Édes Anyanyelvünk* 4: 16.

Szilassy, Eszter: First language competitions in higher education in the new millennium

Az írás szerzőjéről

Szilassy Eszter

Zsigmond Király Főiskola, Budapest, Magyarország

szilassye[kukac]hotmail.com